
TERÖR ÖRGÜTÜNÜN PROPAGANDASI SUÇU (TMK M. 7/2-5)*

Ar. Gör. Selin TÜRKÖĞLU**

Özet

Terör örgütünün propagandası suçu 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda suç olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada terör, terörizm, terör örgütü, propaganda kavramlarının tanımlarına değinilmesinin ardından ilgili suç tipi bir suç sistematığı içerisinde incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Terör, Terörizm, Terör Örgütü, Terör Örgütü Propagandası, İfade Özgürlüğü

TERRORIST PROPAGANDA OFFENCE (ANTI-TERROR LAW 7/2)

Abstract

Propaganda of terrorism (terrorist propaganda) is defined as an offence in the Anti-Terror Law No 3713. In this paper firstly we will focus on legal definition of terror, terrorism, terrorist organization, propaganda according to international and domestic law and after we will analyze elements of the crime of terrorist propaganda.

Keywords: Terror, Terrorism, Terrorist Organization, Terrorist Propaganda, Freedom of Expression.

* Hakemli makaledir. Eserin dergimize geliş tarihi: 26/03/2021. İlk hakem raporu tarihi: 04/04/2021. İkinci hakem raporu tarihi: 05/04/2021.

** Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuku Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, sturkoglu@gsu.edu.tr, yazarın ORCID belirleyicisi: 0000-0003-0184-9738.

I. Giriş

Terör kavramı, terör örgütlerinin küreselleşmesi, gelişen teknolojiyle birlikte faaliyetlerini dünyanın her yerinde icra edebilmek için çok daha fazla imkâna sahip olmaları sebebiyle uluslararası toplum yönünden büyük bir tehdit oluşturmaktadır¹. Terör örgütlerinin amaçlarını gerçekleştirmek, fikirlerini yaymak için en etkili yollardan biri olan propagandanın² cezalandırılmasına yönelik hükümlerin ihdas edilmesiyle, ifade hürriyetine müdahale gerçekleşmiş ve bu iki menfaat arasındaki dengenin sağlanması önemli bir mesele hâline gelmiştir.

Bu çalışmanın konusunu 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun (TMK) 7. maddesinin 2 ve devamı fıkralarında düzenlenen terör örgütünün propagandasını yapma suçu oluşturmaktadır. Suç sistematığı içerisinde incelemeye geçmeden önce maddenin yorumlanmasında önem taşıyan “terör”, “terörizm”, “terör örgütü”, “propaganda” gibi kavramlardan ne anlaşılması gerektiği açıklanacaktır. Ardından suç tipi Yargıtay, Anayasa Mahkemesi (AYM) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatları ışığında incelenecektir.

II. Kavramlar

A. Terör ve Terörizm Kavramları

“Terör” ve “terörizm” kavramlarından ne anlaşılması gerektiği hususu özellikle uluslararası hukuk yönünden tartışmalı bir konudur. Terörle mücadele adına çeşitli anlaşmalar³ akdedilmiş olmasına rağmen devletlerin kavram üzerinde bir uzlaşma sağlayamamış olması sebebiyle bu uluslararası metinlerin neredeyse hiçbirinde bir tanıma

- 1 İştin İnanç, *AİHM Kararları Işığında Terörle Mücadelede İnsan Haklarının Sınırlandırılması*, Ankara: Seçkin, 2019, s. 142.
- 2 Jowett Garth S. / O'Donnell Victoria, *Propaganda & Persuasion*, Sixth Edition, Sage, 2015, s. 58; En genel tanımıyla kamuoyunun düşüncelerini etkilemek, davranışlarını yönlendirmek anlamına gelen propagandanın insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olduğu ifade edilmektedir. Yazarlar ikna etmenin insan doğasının bir parçası olduğunu vurgulayarak propagandanın köklerini antik çağa kadar dayandırmaktadır.
- 3 Bazı örnekler için bkz. 1997 tarihli Birleşmiş Milletler Terörist Bombalamaların Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme, https://treaties.un.org/doc/Treaties/1997/12/19971215%2007-07%20AM/ch_XVIII_9p.pdf, (Erişim Tarihi: 24.03.2021), 1999 tarihli Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme, <https://www.un.org/law/cod/finterr.htm>, (Erişim Tarihi: 24.03.2021), 2005 tarihli Nükleer Terörizmin Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme, https://treaties.un.org/doc/Treaties/2005/04/20050413%2004-02%20PM/Ch_XVIII_15p.pdf, (Erişim Tarihi: 24.03.2021).

rastlanamamaktadır. Üzerinde uzlaşılan bir tanıma varılmamasının sebebinin devletlerin yürüttükleri siyaset ile ilgili olduğu ve bu siyasetin sonucu olarak her devletin kavrama, kendi çıkarları doğrultusunda bir bakış açısı getirdiği ifade edilmektedir⁴.

Uluslararası anlaşmalarda genel bir terör tanımına yer vermekten ziyade uçak kaçırma, rehin alma gibi belirli eylemlerin tanımlanması yoluna gidilmiş, bu eylemler konuya özel olarak kaleme alınmış anlaşmalarla terör eylemi olarak kabul edilmiştir⁵. Ancak terör tanımının yapılması devletlerin bu olguya yönelik doğru mücadele mekanizmalarını oluşturabilmesi adına oldukça önemli kabul edilmektedir⁶. Ulusal hukuk yönünden ceza hukuku özelinde ise terör kavramına atıfta bulunularak ihdas edilmiş çeşitli suç tiplerinin varlığı dikkate alındığında belirlilik ilkesine riayet edilebilmesi için sınırların net bir şekilde çizilmesi gerekmektedir.

Latince bir kelime olan “*terrere*” den türeyen terör kelimesi büyük korku veya endişe hâli olarak tanımlanabilir⁷. Terör ibaresi aslında hem bir eylemi hem de eylem sonucunda bireylerde yaratılan duygusal durumu ifade etmektedir⁸. Terör kelimesinin sözlük anlamı *yıldırı*, terörizmin ise *yıldırıcılık* tir⁹. Gerek öğretilerde gerekse

- 4 Öktem A. Emre, *Terörizm İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları*, İstanbul: Derin Yayınları, 2007, s. 34; İştin, *AİHM Kararları Işığında Terörle Mücadelede İnsan Haklarının Sınırlandırılması*, s. 154; Laos Nicolas K, *Fighting Terrorism: What Can International Law Do?*, Perceptions: Journal of International Affairs, C. 5, sy. 1, 2000, s. 1, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/perception/issue/49025/625382>, (Erişim Tarihi: 24.03.2021), Özgürlük savaşçısı-ulusal kurtuluş mücadelesi ile terörist-terör örgütü arasındaki ayrımın belirlenmesindeki güçlük ve devletlerin konu hakkındaki farklı yorumları bu durumun sebepleri arasında gösterilmektedir.
- 5 Golder Ben / George Williams, *What is Terrorism Problems of Legal Definition*, University of New South Wales Law Journal, 27(2), 2004, s. 273, <http://www.unswlawjournal.unsw.edu.au/wp-content/uploads/2017/09/27-2-12.pdf>, (Erişim Tarihi: 20.03.2021).
- 6 Gregor Bruce, *Definition of Terrorism Social and Political Effects*, Journal of Military and Veterans Health, C. 21, sy. 2, Mayıs 2013, s. 27, <https://jmvh.org/wp-content/uploads/2013/06/Definition-of-Terrorism.pdf>, (Erişim Tarihi:19.03.2021);Cassese Antonio, “*The International Legal Response to Terrorism*” in *International and Comparative Law Quarterly*, C. 38, 1989, s. 605 Aktaran: Öktem Emre, *Uluslararası Hukukta Terörizm Tanım Sorunu ve Milli Bağımsızlık Hareketleri*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi, C. 3, sy. 5, 2004, s. 137, <http://acikerisim.ticaret.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11467/237/M00068.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, (Erişim Tarihi: 20.02.2021), Bu tanım belirsizliği sebebiyle faillerce eylemlerinin terör tanımına girmediği savunması yapılmaya devam edilecektir.
- 7 Alpaslan M. Şükürü, *Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedbişçilik*, İstanbul: Teknik Yayınlar,1983, s. 4.
- 8 Zafer Hamide, *Ceza Hukukunda Terörizm Milleterarası Metinler ve 3173 sayılı Terörle Mücadele Kanununun Işığında*, İstanbul: Beta, 1999, s. 9; Zafer Hamide, *Sosyolojik Boyutuyla Terörizm*, İstanbul: Beta, 1999, s. 1.
- 9 Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr>.

mevzuatta çoğunlukla “terör”, “terörizm” kimi zaman da “tedhiş” ve “tedhişçilik” kelimelerinin kullanıldığı gözlemlenmektedir. Bayraktar; tedhiş deyimini tercih ederek bu terimin “*bir toplumda korkuyu, baskıyı yaratabilmek için şiddetin strateji olarak kullanılması*”¹⁰ anlamına geldiğini kabul etmektedir. Ergil kavramları; “*Terör; dehşet demektir. Terörizm, dehşet salmak için girişilen seçilmiş ve planlı eylem ve/veya eylem tehdididir*” şeklinde açıklamıştır¹¹. Yıldırım ise terörün insanlara belli düşünce ve davranışları benimsetmek amacıyla gerçekleştirilen şiddet eylemi, terörizmin ise örgütlü ve sistemli olarak terör eylemlerinin bir yöntem olarak kullanılması olduğu tespitinde bulunmuştur¹². İnanç, kavramlar arasındaki anlam farkını “*Terör; dehşet ve korkuyu belirtirken, terörizm, bu kavrama süreklilik ve siyasi içerik katmaktadır.*” şeklinde açıklamaktadır. Her iki kavramın farklı anlamlara geldiği aşikarsa da öğretilerde Centel bizim de katıldığımız görüş uyarınca, arada anlam farkının kalmadığını ve kelimelerin artık birbirleri yerine kullanıldıklarını ifade etmektedir¹³.

TMK’nın 1. maddesi uyarınca ise; “*Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiy-le bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.*”

Bu tanımdan terör kavramının çeşitli özelliklerine ulaşılmaktadır. Bunlardan ilki bir eylemin terör eylemi olarak nitelendirilebilmesi için bunun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirilmesinin gerekmesidir. Dolayısıyla hukukumuzda bir örgütün varlığı olmak-

10 Bayraktar Köksal, *Siyasal Suç*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1982, s. 158.

11 Ergil Doğu, *Terörizmin Mantığı ve Hedefi*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, C. 46, sy. 1, s. 171, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/38219>, (Erişim Tarihi: 19.03.2021).

12 Yıldırım Zeki, *İfade ve Basın Özgürlüğü Bağlamında Terör Örgütünün Propagandası Suçu*, 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2020, s. 14.

13 Zafer, *Ceza Hukukunda Terörizm*, s. 11.

sızın¹⁴ terör eyleminin gerçekleştirilmesi mümkün olmayacak, bu eylem her ne kadar şiddet, baskı, yıldırma içerse de bir terör eylemi olarak kabul edilemeyecektir¹⁵.

Madde uyarınca terör eylemi olarak nitelendirilecek fiiller ancak cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle gerçekleştirilebilir. Öğretide cebir, tehdit ve şiddet ibarelerinin yanında madde metninde “baskı”, “korkutma”, “yıldırma”, “sindirme” gibi ibarelere yer verilmesinin gerekli olmadığı ve belirsizliğe yola açacağı üzerinde durulmuştur¹⁶. Terörde önemli olan kişilerde korku ve panik yaratmak olduğundan bu niteliği haiz, fiziki bir güç kullanılmasını gerektirmeyen ancak psikolojik baskıya sebebiyet veren her türlü davranış da bu kapsamda değerlendirilmektedir¹⁷. Kanaatimizce kanun koyucu bu durumu vurgu-

- 14 Bu kapsamda TMK'nın 3 ve 4. maddeleri uyarınca yapılan mutlak- nispi terör suçu ayrımla değerlendirilmesi gerekmektedir. Kanun koyucu 3. maddede TMK'da düzenlenmiş bazı suç tiplerine yer vererek bunları başka herhangi bir koşul aramaksızın terör suçu olarak kabul etmektedir. TMK m. 4'te yer verilen suçların ise ancak TMK m. 1'de belirtilen amaçlar doğrultusunda kurulmuş bir terör örgütü faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde terör suçu sayılacağı belirtilmiştir. TMK m. 4'te açıkça yer verilen “terör örgütü” şartına rağmen TMK m. 3'te böyle bir açıklığın bulunmaması sebebiyle öğretide madde 3'te belirtilen suçların terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmemesi hâlinde yine terör suçu olarak kabul edilip edilemeyeceği üzerinde durulmuştur. Bizim de katıldığımız görüş uyarınca TMK m. 1'de yer verilen terör tanımında “terör örgütü” kavramın bir unsuru olarak yer aldığından TMK m. 3'te yer alan suçlar yönünden de terör örgütünün varlığı şarttır. Şen Ersan & Eryıldız H. Sefa, *Suç Örgütü*, 3. Baskı, Ankara: Seçkin, 2020, s. 380, Zafer, TMK m. 3 yönünden terör örgütünün varlığının aranmayacağı görüşünü savunmaktadır. Zafer; *Ceza Hukukunda Terörizm*, s. 124.
- 15 Turinay Faruk, *Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 27, sy. 116, Ocak 2015, s. 45, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-116-1441>, (Erişim Tarihi: 18.03.2021); Şen Ersan & Eryıldız H. Sefa, *Suç Örgütü*, 3. Baskı, Ankara: Seçkin, 2020, s. 379; Osmanoğlu Bilal/ Kızıl Fahrettin, *Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme*, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan, C. 21, Özel sy., 2019, s. 1165, <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2019/09/BILAL-OSMANOGLU-FAHRETTIN-KIDIL.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.03.2021).
- 16 Tanör Bilent, *Terörle Mücadele Kanunu Üzerine İlk Düşünceler*, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C. 10, sy. 1-2, 1990, s. 167, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/99701>, (Erişim Tarihi: 10.01.2021); Ancak Anayasa Mahkemesi 1991/18 Esas, 1992/20 Karar sayılı, 31.03.1992 tarihli kararında bu durumu belirlilik ilkesi yönünden sakıncalı görmemiştir; “Öte yandan, 3713 sayılı Kanununun 1. ve 7. maddeleri ile TCK'nun yürürlükten kaldırıldığı ifade edilen 141. ve 163/1. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde söz konusu maddelerde belirtilen amaçlara yönelik cemiyetleri kurma, bunların faaliyetlerini düzenleme ve idare etme fiillerinin suç olmaktan çıkarıldığı savunmak zordur. Aynı fiiller daba geniş ve belirsiz amaçlarla ve tanımlarla yeniden suç haline getirilmiştir. Burada “baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme ve tehdit” gibi yöntemlerin şart koşulması büyük bir önem taşımaz. Zira, bu yöntemlerin son derece belirsiz oldukları bir yana, uygulamada bir kısım örgütler yönünden bunlar çoğu defa esasen “var” farzedilmektedir.” https://anayasa.gov.tr/media/4947/kd_27_2.pdf, (Erişim Tarihi:10.01.2021).
- 17 Zafer, *Ceza Hukukunda Terörizm*, s. 96.

lamak adına aynı anlama gelebilen birden fazla ibareyle kavramı tanımlamayı tercih etmiştir.

Cebir, tehdit, şiddet içeren eylemlerin ancak maddede yer alan belli amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmeleri gerekmektedir. Terörü oluşturan unsurlardan biri olarak kabul edilen bu husus düzene karşı oluşturu¹⁸. TMK m. 1’de sayılan bu amaçlar devletin düzenini değiştirmek, bölünmez bütünlüğünü bozmak, devletin ve cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak, yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, iç ve dış güvenliği, kamu düzeni ve genel sağlığı bozmak şeklindedir.

B. Terör Örgütü Kavramı

Propaganda suçunu oluşturan hareketler yönünden kanun koyucu “terör örgütü” ibaresiyle bağlantılı hareketleri düzenleme altına almıştır. TMK m. 7’nin 2 ve 3. fıkralarında “terör örgütünün” propagandasının yapılması, “terör örgütünün” üyesi veya destekçisi olduğunu belli edecek şekilde örgüte ait amblem, resim veya işaretlerin asılması ya da taşınması, slogan atılması, “terör örgütünün” propagandasına dönüştürülen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde kimliğin gizlenmesi amacıyla yüzün tamamen veya kısmen kapatılması gibi filler cezalandırılmaktadır. Propaganda suçunun düzenlenmiş olduğu maddenin başlığı da “terör örgütleri” olarak belirlenmiştir.

TMK m. 7’nin 1. fıkrasına göre; “*Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1 inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır.*” Bu hüküm uyarınca bir terör örgütü nitelendirmesi yapılabilmesi için aranan koşullardan ilki örgütün TMK m. 1’de yer verilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere kurulmuş olmasıdır. Terör örgütlerini suç işlemek amacıyla kurulmuş olan diğer örgütlerden ayıran ideolojik amaçlarıdır¹⁹. Terör örgütleri bakımından her ne kadar ekonomik çıkar sağlama hususu gündeme gelse de ilk amaçlarının siyasi oldu-

18 Zafer, *Ceza Hukukunda Terörizm Milletlerarası Metinler*, s. 90.

19 Turinay, s. 52.

ğu ifade edilmektedir²⁰. Terör örgütü TCK m. 220’de düzenlenen “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” suçunun daha özel bir şekli oluşturmuştur²¹.

Öğretide terör örgütünün aynı zamanda silahlı olmasının gerekip gerekmediği hususunda farklı görüşler savunulmaktadır. Özgenç’e göre; TMK m. 1’de sayılan amaçları gerçekleştirmek için kurulan silahlı örgütler terör örgütü olarak kabul edilebilir²². Şen ve Eryıldız da TMK m.1 ve TMK m. 7/1’de aranan cebir ve şiddet yönteminin doğası gereği silahlı bir terör örgütünün varlığını gerekli kıldığı görüşünü savunmaktadır²³. Kanaatimizce kanunen böyle bir zorunluluk öngörülmesi olduğu söylenemese de “terör” tanımından çıkan özellikler doğrultusunda terör örgütünün ancak silahlı bir örgüt olabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

C. Propaganda Kavramı

Propaganda sözcüğünün kökeni “ilerlemek, genişletmek, yaymak, artırmak” anlamlarına gelen Latince “*propagare*” sözcüğünden gelmektedir²⁴. Kelimenin sözlük anlamı “bir öğreti, düşünce veya inancı başkalarına tanıtmak, benimsetmek ve yaymak amacıyla söz, yazı vb. yollarla gerçekleştirilen çalışma, yaymaca²⁵” olarak ifade edilmektedir. Hukuk sözlüğünde propaganda; bir kurum, kişi veya olgu hakkında, bunlara zarar vermek ya da yardım etmek amacıyla fikir, bilgi veya olguların yayılması olarak tanımlanmaktadır²⁶. Kavramın bu nötr anlamına karşılık propaganda kelimesinin genellikle olumsuz ve aldatıcı bir mesaj vermek için kullanıldığını söylemek yanlış olmayacaktır²⁷.

20 Evik Vesile Sonay, *Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu*, İstanbul: Beta: 2004, s. 8.

21 Evik Vesile Sonay, *Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu*, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, C. 19, sy. 2, 2013, s. 675, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/811233>, (Erişim Tarihi: 15.03.2021); Bu sebeple TCK m. 220 kapsamında örgütün varlığı için aranan koşullar terör örgütü bakımından da aranacaktır.

22 Özgenç İzzet, *Suç Örgütleri*, 13. Bası, Ankara: Seçkin, 2020, s. 50.

23 Şen / Eryıldız, s. 383. Benzer görüş için; Turinay, s. 74; Terör örgütünün varlığı için silahsız zorunlu olmadığı hususundaki görüş ve değerlendirmeler için bkz: Osmanoğlu / Kıldıl, s. 1168.

24 Online Etymology Dictionary, <https://www.etymonline.com/search?q=propaganda>, (Erişim Tarihi: 21.02.2021).

25 TDK, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 21.02.2021).

26 Merriam Webster Law Dictionary, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/propaganda> (Erişim Tarihi: 19.03.2021).

27 Jowett/O’Donnell, s. 2.

Propaganda kişilerin algılarını şekillendirmeye, düşüncelerini de-
ğiştirmeye ve propagandacının amacına ulaşmasını kolaylaştıracak
bir karşılık elde etmeye yönelik kasıtlı ve sistematik bir davranış
biçimi olarak ifade edilmektedir²⁸. Özgenç'e göre de propagan-
da kişileri belli bir fikre inandırmaya yönelik olarak gerçekleştiril-
en davranış biçimidir²⁹. Propaganda temelde bir fikir açıklaması
olmakla birlikte bu açıklama bir düşünceyi benimsetmek amacıyla
yapılmaktadır³⁰. Bugün modern anlamda propagandanın amacının
sadece kişileri etkileme değil aynı zamanda muhataplarını harekete
geçirmek olduğu ifade edilmektedir³¹.

Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi'nin³² "Terör
Suçunun İşlenmesine Alenen Tahrik" başlıklı 5. maddesinde her ne
kadar "propaganda" kelimesi tercih edilmese de taraf devletler baki-
mından bu tarz fiillerin cezai yaptırıma tabi tutulması hususunda bir
yükümlülük öngörülmüştür. Bu Sözleşme uyarınca terör suçunun
işlenmesini sağlamak niyetiyle terör suçlarını savunarak bir mesajın
kamuoyunda yayılması veya erişebilir hale getirilmesi alenen tahrik
olarak kabul edilmektedir. Ancak bu mesajın suçun işlenmesi tehli-
kesine yol açması gerekmektedir.

III. Suç Tipinin Tarihsel Gelişimi

Terör örgütünün propagandası suçu günümüze kadar birtakım
değişiklikler geçirmiştir. Kanun'un ilk hâlinde 7. maddenin 2. fıkrası

28 Jowett / O'Donell, s. 7.

29 Özgenç İzzet, *Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 55, sy. 3, 1997, s. 62, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/95773>, (Erişim tarihi: 19.03.2021).

30 Bayraktar Köksal, *Suç İşleme Tabrik Cürmü*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1977, s. 24.

31 Karaaslan Abdulkadir, *İfade Özgürlüğü Bağlamında Terör Propagandasının Yasaklanması Sorunu*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, C. 0, sy. 4, 2014, s. 318, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155568>, (Erişim Tarihi:15.01.2021); Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 10.12.1990 tarihli ve 263-336 sayılı kararında propaganda; "bir bütün olarak toplumun ya da belirli bir kesimin inanç, tutum ve davranışlarını yönlendirmek amacıyla bilinçli olarak seçilmiş bilgi, olgu ve savları sistemli bir çaba ve çeşitli araçları kullanarak yayma etkinlikleridir. Propaganda; geniş bir kitleyi, belirli hedefler doğrultusunda ikna etme çabasıdır. Bu yolla kitle desteği sağlamak istenmektedir." şeklinde ifade edilmiştir. (<https://www.kazanci.com.tr>).

32 23.02.2011 tarihi 6135 sayılı Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun, <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6135.html>. (Erişim Tarihi: 18.03.2021); İngilizce metin için bkz. <https://www.legislationline.org/documents/id/8341>, (Erişim Tarihi: 18.03.2021); Sözleşme metninde Türkçe'ye kışkırtma, tahrik etme olarak çevirebileceğimiz "provocation" kelimesi tercih edilmiştir.

sında örgütle ilgili propaganda yapanların söz konusu hareket başka bir suçu oluştursa da cezalandırılacağı ifade edilmekteydi³³. Madde- nin 1991 yılında kabul edilen bu ilk hâlinde kanun koyucunun prop- agandanın ne şekilde yapılacağına ilişkin bir özellik belirlemediği oldukça genel bir ifadeyle suçu düzenlediği gözlemlenmektedir.

Bu suç tipinden başka Kanun'un 8. maddesinde ise "devletin bölünmezliği aleyhine propaganda" olarak nitelendirilen bir suç tipi daha yer almaktaydı³⁴. TMK m. 8, önce 4126 sayılı³⁵ sonra 4744 sayılı³⁶ Kanunlarla çeşitli değişikliklere uğramış ve son ola-

33 "Terör örgütleri

MADDE 7. - 3 ve 4 üncü maddelerle Türk Ceza Kanununun 168, 169, 171, 313, 314 ve 315 inci maddeleri bükümleri saklı kalmak kaydıyla bu Kanunun 1inci maddesinin kapsamına giren örgütleri ber ne nam altında olursa olsun kuranlar veya bunların faaliyetlerini düzenleyenler veya yönetenler beş yıldan on yıla kadar ağır hapis ve ikiyüzmilyon liradan beşyüzmilyon liraya kadar ağır para cezası, bu örgütlere girenler üç yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve yüzmilyon liradan üçyüzmilyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Yukarıdaki fıkra uyarınca meydana getirilen örgüt mensuplarına yardım edenlere ve örgütle ilgili propaganda yapanlara fiilleri başka bir suç oluştursa bile ayrıca bir yıldan beş yıla kadar hapis ve ellimilyon liradan yüzmilyon liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Bu yardım; dernek, vakıf, siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluş- larına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğretim kurumlarında veya öğretim yurtla- rında veya bunların eklentilerinde yapılırsa ikinci fıkradaki cezaların iki katı hükmolunur.

Ayrıca; dernek, vakıf, sendika ve benzeri kurumların teröre destek oldukları tespit edildiğinde faaliyetleri durdurulur ve mahkemece kapatılır. Kapatılan bu kuruluşların mal varlıklarının müsaderesine karar verilir.

Yukarıdaki 2 nci fıkrada belirtilen örgütle ilgili propaganda suçunun 5680 sayılı Basın Ka- nununun 3 üncü maddesinde belirtilen mevkuteler vasıtası ile işlenmesi halinde, ayrıca sa- biplerine de mevkute bir aydan az süreli ise, bir önceki ay ortalama satış miktarının; mevkute niteliğinde bulunmayan basılı eserler ile yeni yayına giren mevkuteler hakkında ise, en yüksek tirajlı günlük mevkutenin bir önceki ay ortalama satış tutarının yüzde doksanı kadar ağır para cezası verilir. Ancak, bu para cezaları yüzmilyon liradan az olamaz. Bu mevkutelerin sorumlu müdürlerine, sahiplerine verilecek para cezasının yarısı uygulanır ve altı aydan iki yıla kadar hapis cezası hükmolunur." RG, Sayı: 20843 Mükerrer, T. 12.04.1991, https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20843_1.pdf, (Erişim Tarihi: 31.03.2021).

34 "MADDE 8. - Hangi yöntem, maksat ve düşünceyle olursa olsun Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletine bölünmez bütünlüğünü bozmayı hedef alan yazılı ve sözlü propaganda ile toplantı, gösteri ve yürüyüş yapılamaz. Yapanlar hakkında 2 yıldan 5 yıla kadar ağır hapis ve ellimilyon liradan yüzmilyon liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen propaganda suçunun 5680 sayılı Basın Kanununun 3 üncü mad- desinde belirtilen mevkuteler vasıtası ile işlenmesi halinde, ayrıca sahiplerine de mevkute bir aydan az süreli ise, bir önceki ay ortalama satış miktarının; mevkute niteliğinde bulunmayan basılı eserler ile yeni yayına giren mevkuteler hakkında ise, en yüksek tirajlı gün lük mevkutenin bir önceki ay ortalama satış tutarının yüzde doksanı kadar ağır para cezası verilir. Ancak, bu para cezaları yüzmilyon liradan az olamaz. Bu mevkutelerin sorumlu müdürlerine, sahiplerine verilecek para cezasının yarısı uygulanır ve altı aydan iki yıla kadar hapis cezası hükmolunur".

35 RG, Sayı: 22448, T. 30.10.1995, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22448.pdf>, (Erişim Tarihi: 31.03.2021).

36 RG, Sayı: 24676, T. 19.02.2002, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/02/20020219.htm#1>, (Erişim Tarihi: 31.03.2021).

rak 4928 sayılı³⁷ Kanun ile 2003 yılında yürürlükten kaldırılmıştır.

TMK 7. maddenin 2. fıkrası 2002 tarihinde 4744 sayılı Kanun’la değişikliğe uğramış ve “*terör yöntemlerine özendirilerek şekilde*” örgüte ilgili propaganda yapanların cezalandırılacağı madde metnine eklenmiştir. 2003 yılında, 4963 sayılı Kanun’la³⁸ gerçekleştirilen değişiklikle “*şiddet veya diğer terör yöntemlerine başvurmayı teşvik edecek şekilde*” propaganda yapanların cezalandırılacağı düzenlenmiştir. 2002 ve 2003 yılında TMK’da gerçekleştirilen bu değişikliklerin gerekçesi Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne katılım sürecinde Kopenhag Siyasi Kriterleri’ne uyum amacıyla gerçekleştirilmiştir³⁹. Kanunun ilk hâli ele alındığında TMK 8’in yürürlükten kaldırılması, TMK m. 7’de düzenlenen suç tipinin oluşması için şiddete teşvikin aranması ifade özgürlüğü yönünden oldukça olumlu değişiklikler olmuştur.

2006 tarihinde 5532 sayılı⁴⁰ Kanun’la 7. maddede değişikliğe gidilerek “*terör örgütünün propagandasını yapanların*” cezalandırılacağı düzenleme altına alınmıştır. Bu değişikliğin yanında maddenin 2. fıkrasının a bendine “*terör örgütünün propagandasına dönüşen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde, kimliklerin gizlenmesiyle amacıyla yüzün tamamen veya kısmen kapatılması, b bendine de terör örgütünün üyesi ve destekçisi olduğunu belli edecek şekilde, örgüte ait amblem ve işaretlerin taşınması, slogan atılması veya ses cihazları ile yayın yapılması ya da terör örgütüne ait amblem ve işaretlerin üzerinde bulunduğu üniformanın giyilmesi*” terör örgütünün propagandası kapsamında kabul edilecek diğer hareket türleri olarak eklenmiştir. TMK m. 7, 6459⁴¹ sayılı Kanun’la tekrar bir değişikliğe uğramış ve terör örgütünün propagandası kapsamında terör örgütlerinin sadece “*cebiri, tehdit ve şiddet içeren yöntemlerini meşru gös-*

37 RG, Sayı: 25173, T. 19.07.2003, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/07/20030719.htm>, (Erişim Tarihi: 31.03.2021).

38 RG, Sayı: 25192, T. 07.08.2003, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/08/20030807.htm#2>, (Erişim Tarihi: 31.03.2021).

39 T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, No: 5, Siyasi Reformlar- II, https://www.ab.gov.tr/files/rehber/05_rehber.pdf, (Erişim Tarihi: 31.03.2021).

40 RG, Sayı: 26232, T. 18.07.2006, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/07/20060718.htm>, (Erişim Tarihi: 31.03.2021).

41 RG, Sayı: 28633, T. 30.04.2013, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130430-1.htm>, (Erişim Tarihi: 31.03.2021).

terme, övme veya bu yöntemleri kullanmaya teşvik edecek” nitelikteki hareketlerin cezalandırılacağı öngörülmüştür. Bu değişikliklerle birlikte hareket unsuru “terör yöntemleri” kavramından daha somut bir kavram olarak değerlendirilebilecek “terör örgütü” ibaresine dönüşmüştür.

Madde kamuoyunda “İç Güvenlik Paketi” olarak adlandırılan 6638 sayılı⁴² Kanun’la 2014 yılında tekrar değişikliğe uğramış, Kanun’un 10. maddesiyle 7. maddenin 2. fıkrasının a bendi yürürlükten kaldırılarak 2. fıkradan sonra gelmek üzere şu fıkra madde metnine eklenmiştir: “*Terör örgütünün propagandasına dönişen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde kimliklerini gizlemek amacıyla yüzünü tamamen veya kısmen kapatanlar üç yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.*” “*Bu suçu işleyenlerin cebir veya şiddete başvurmaları ya da her türlü silah, molotof ve benzeri patlayıcı, yakıcı ya da yaralayıcı maddeler bulundurmaları veya kullanmaları halinde verilecek cezanın alt sınırı dört yıldan az olamaz.*” Maddede son değişiklik 2019 yılında gerçekleşerek, 7188 sayılı⁴³ Kanun’la 7. maddenin 2. fıkrasına “*haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz*” maddesi eklenmiştir.

IV. Korunan Hukuki Yarar

Bir suçla korunan hukuki yarar fiilin yöneldiği ve dolayısıyla suçla ihlal edilen değer ve menfaat göz önünde tutularak belirlenebilir⁴⁴. Hukuki yarar suçların tasnif edilmesinde göz önünde bulundurulduğu gibi normun yorumlanmasında da uygulayıcıların ve öğretinin başvurduğu bir araç olma özelliğini haizdir⁴⁵. Terör örgütünün propagandası suçuyla korunan hukuki yarar saptanırken terörün yönelmiş olduğu, yok etmeye çalıştığı hukuki yararlar göz önünde

42 RG, Sayı: 29316, T. 04.04.2015, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/04/20150404.htm>, (Erişim Tarihi: 31.03.2021).

43 RG, Sayı: 30928, T. 24.10.2019, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/10/20191024-25.htm>, (Erişim Tarihi: 31.03.2021).

44 Hafizoğulları Zeki / Güngör Devrim, *Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi*, TBB Dergisi, sayı 69, 2007, s. 23, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2007-69-298>, (Erişim Tarihi: 10.01.2021).

45 Gregori Giorgio, *Saggio Sull’Ogetto Giuridico Del Reato, Collan Di Studi Penalistici*, Diretta da G. Bettiol e P. Nuvolone, Cedam-Padova, 1978, s. 68 aktaran: Hafizoğulları / Güngör, s. 23.

bulundurulacaktır⁴⁶. Bu yararlar TMK m. 1’de yer verilmiştir⁴⁷. Bu sebeple terör örgütünün propagandası suç tipiyle korunan hukuki yararın karma nitelikli bir yapıyı haiz olduğu ve bu suç tipiyle, devletin güvenliği, anayasal düzeni gibi birden fazla yararın korunduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Ancak kanaatimizce bunların arasından ilgili suç tipiyle korunan öncelikli yarar kamu düzenidir⁴⁸. Ceza hukuku anlamında kamu düzeni, bireylerin hukuk kurallarının egemen olduğu bir toplumda barış içinde yaşaması yani kamu barışı anlamına gelmektedir⁴⁹. Terör örgütü olarak nitelendirilen bir örgütün cebir, şiddet, tehdit içeren yöntemlerini meşru göstermek, övmek ya da örgüt üyesi ya da destekçisi olduğunu belli edecek şekilde örgüte ait amblem, resim ve işaretleri taşınmak gibi davranışlar öncelikle kamu düzenini bozmakta, toplumda huzursuzluğa neden olmakta ve terör suçlarının işlenmesine yönelik bir tehlike oluşturmaktadır.

V. Suçun Unsurları

A. Maddi Unsur

1. Fail ve Mağdur

Suç fail bakımından bir özellik göstermemektedir. Bu sebeple herkes ilgili suçun faili olabilecektir. Kişinin aynı zamanda terör örgütünün üyesi olması bu suçun faili olması önünde engel değildir.

Mağdur bakımından ise; bir görüş korunan hukuki menfaatin kamu düzeni olmasından yola çıkarak mağdurun hem toplum hem toplumun fertleri; devletin bozulan kamu düzenini sağlaması gerekeceğinden hem de devlet olduğunu ileri sürmektedir⁵⁰. Bizim de

46 Anayasa Mahkemesi *Ayşe Çelik Başvurusunda*, Terör örgütlerinin fikirlerinin toplum içinde yayılıp yer etmesini amaçladıklarını ve propagandanın onların bu hedeflerine ulaşabilmelerinde çok önemli bir yere sahip olduğu vurgulanmıştır. Başvuru No: 2017/36722, § 46; Yıldırım, 285.

47 Zafer, *Ceza Hukukunda Terörizm*, 52.

48 Yıldırım, s. 285.

49 Toroslu Haluk, *Kamu Barışına Karşı Suçlar Bakımından Tabrik Kavramı*, Prof. Dr. Nevzat Toroslu’ya Armağan, sy. 496, 2015, s. 1202, <http://hdl.handle.net/11693/48877>, (Erişim Tarihi: 10.02.2021).

50 Çelik Can, *Terörizmin Propagandası Suçu*, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014, s. 128, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>, (Erişim Tarihi: 10.01.2021).

katıldığımız bir diğer görüşe göre de mağdur toplumu oluşturan herkeştir⁵¹.

2. Hareket

a. Terör Örgütünün; Cebir, Şiddet veya Tehdit İçeren Yöntemlerini Meşru Gösterecek veya Övecek ya da Bu Yöntemlere Başvurmayı Teşvik Edecek Şekilde Propagandasını Yapmak

Bu fıkroda terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişinin, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Kanun koyucu bu propagandanın ne şekilde yapılabileceğini öngörmüş olduğundan suç bağlı hareketli olarak düzenlenmiştir⁵². Suçun oluşabilmesi için terör örgütünü sadece meşru göstermek, övmek yetmemekte bu meşru gösterme veya övme eyleminin örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerine yönelik olması gerekmektedir⁵³. Suç tipi bu üç hareket türünden her biriyle işlenebilecek olması sebebiyle seçimlik hareketli bir suçtur. Seçimlik hareketli bir suç olarak ele alındığından bu hareketlerden yalnız birinin yapılması suçun oluşması bakımından yeterli olacağı gibi fail tarafından hareketlerin hepsinin yapılması hâlinde yine tek bir terör örgütünün propagandası suçu oluşacaktır.

51 Yıldırım, 347.

52 Çelik, s. 130; Yargıtay 16. CD, E. 2020/1484, K. 2020/5143, T. 20.10.2020; *Ancak bütün bu faaliyetlerin, maddenin son hali gereğince, "Örgütün, cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde" olması gerekir. Böylece maddenin yeni haliyle propagandanın yapıldığı şekline sınır getirilmiştir. Propagandanın örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini ya meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde yapılması gerekir. Bu durumda her türlü propaganda fiili bu suçun oluşması için yeterli olmayacak ancak maddede sayılan alternatif niteliklere sahip olan propaganda fiilleri suç teşkil edecektir. Propagandanın bu niteliklere sahip olup olmadığı ise her somut olayda hakim tarafından değerlendirilecek bir busustur. (https://www.kazanci.com.tr).*

53 Topçu Namık Kemal, *Terör Örgütünün Propagandasını Yapma Suçu (TMK 7/2-2)*, Ceza Hukuku Dergisi, Yıl:10, Sayı:28, Ağustos 2015, s. 126; Yazar bu ibareleri özel kast olarak değerlendirmiştir.

Cebir fiziki güç kullanmak suretiyle gerçekleştirilen, mağdur üzerinde zorlayıcı etki yaratan her türlü davranıştır⁵⁴. Tehdit ise mağdura ileride gerçekleştirilecek bir saldırının bildirilmesidir⁵⁵. Cebir ve tehdit bir suç tipi olarak Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmişken bir yöntem olarak madde metninde yer verilen şiddet ise en temel tabiriyle kaba güç kullanmak olarak ifade edilebilir⁵⁶.

Meşru, *yasal* anlamına gelmektedir⁵⁷. Dolayısıyla kişinin terör örgütünün şiddet içeren yöntemlerinin hukuka uygun ve yerinde olduğunu kabul ettiğini gösteren davranışları bu kapsamda değerlendirilebilecektir. AYM; *Mutlu Öztürk ve diğerleri başvurusunda* terörle mücadele için gerçekleştirilen bir askeri harekâtın eleştirilmesinin terör örgütünün propagandasından ziyade hükümetin eleştirilmesi olarak değerlendirilebileceğini belirtmiştir⁵⁸. Övmek ise *birinin veya bir şeyin iyiliklerini, üstünlüklerini söyleyerek değerini yüceltmek, methetmek* olarak tanımlanmaktadır⁵⁹. Bu durumda terör örgütünün ilgili yöntemlerinin yüceltilmesi durumunda suçun maddi unsuru oluşmuş olacaktır⁶⁰. Teşvik etmek *özendirmektedir*⁶¹. Fail bu seçimlik harekette muhataplarını bu yöntemleri kullanmaları için yönlendirmeye çalışmaktadır. Kişilerin terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini kullanmaya davet edilmesi bu kapsamda değerlendirilecektir. Teşvik etmede özendirmeden farklı olarak bir hareketin doğruluğundan ziyade onu yerine getirmenin gerekliliğinden bahsedilmektedir⁶².

54 Özbek Veli Özer / Doğan Koray / Bacaksız Pınar, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 15. Baskı, Ankara: Seçkin, 2020, s. 424; Tezcan Durmuş / Erdem Mustafa Ruhan / Önok Murat, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 18. Baskı, Ankara: Seçkin, 2020, s. 543.

55 Özbek / Doğan / Bacaksız, s. 404.

56 Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr>.

57 Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr>.

58 Mutlu Öztürk ve Diğerleri Başvurusu § 56. "*Barışçıl yollarla hükümetin iç ve dış güvenlik politikasının ya da yürütmüş olduğu askeri bir harekâtın eleştirilmesi, sorgulanması veya askeri harekâta son verilmesi çağrısında bulunulması amacıyla toplantı düzenlenmesinin başlı başına suç olarak değerlendirilmemesi gerekir. Terörle mücadele kapsamında yapılan bir askeri harekâtın eleştirilmesi, bunun teröre veya teröristlere destek veren niteliğe dönüşmemesi koşuluyla Hükümet politikalarının ve uygulamalarının eleştirmesi olarak değerlendirilebilir.*"

59 Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr>.

60 Anayasa Mahkemesi Sırrı Süreyya Önder kararında terör örgütü liderini benimseyen, öven ifadelerin salt bu özellikleri sebebiyle şiddete teşvik olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir. Sırrı Süreyya Önder Başvurusu, Başvuru No: 2018/38143, T. 03.10.2013, § 72.

61 Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr>.

62 Zübeyde Füsün Üstel ve diğerleri Başvurusu, Başvuru No: 2018/17635, T. 26.07.2019, § 118.

Yargıtay yakın tarihli bir kararında; sanığın paylaşımlarındaki şarkı, resim ve videolarda terör örgütü liderinin resimleri, örgütün sembolleri, silahlı terör örgütü içerisinde faaliyet gösterirken ölen kişilerin resim ve isimlerinin bulunduğu, şarkıların sözlerinde ise terör eylemlerini isyan faaliyetleri olarak niteleyen ve öven ifadeler bulunduğu gerekçesiyle terör örgütünün propagandası suçunun oluşmuş olduğuna karar vermiştir⁶³.

b. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşlerinde Gerçekleşme Dahi Örgüte Ait Amblem, Resim veya İşaretlerin Asılması ya da Taşınması, Slogan Atılması, Ses Cihazları ile Yayın Yapılması, Terör Örgütüne Ait Amblem, Resim veya İşaretlerin Üzerinde Bulunduğu Üniformanın Giyilmesi

Söz konusu yöntemler kanun koyucu tarafından bentler halinde sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla toplantı ve gösteri yürüyüşü esnasında gerçekleşip gerçekleşmemesi önem taşımaksızın söz konusu suç tipi başka hareketlerle işlenemeyecektir⁶⁴. Bu fıkra bakımından da suç bağlı hareketli bir suçtur. Madde uyarınca sadece bentler halinde sayılan hareketlerin yapılması yeterli kabul edilmemiş, bunların terör örgütünün üyesi veya destekçisi olduğuna belli edecek şekilde yapılması aranmıştır.

63 Yargıtay 16. CD, E. 2020/4775, K. 2020/6212, T. 08.12.2020, (www.kazanci.com).

64 Yargıtay 16. CD, E. 2015/423, K. 2015/719, T. 08.04.2015: "somut olayda sanığın terör örgütünün üyesi veya destekçisi olduğunu belli edecek şekilde slogan attığı belirlenmediğine göre, "gerilla marşının" anılan Kanununun 7. maddesinin 2. fıkrasının ilk cümlesi kapsamında kalmadığı, bu Kanununun 7/2-b bendinde tabdidi olarak sayılan yöntemlerin kullanılmadığı anlaşılacakla, unsurları oluşmayan suçtan beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyet hükmü kurulması" bozma sebebi oluşturmuştur; Yargıtay 16. CD, E. 2016/497, K. 2016/6879, T. 22.11.2016: "kanuna aykırı gösteriye katılarak PKK bölücü terör örgütünün kurucusunun ismini söylemekten ibaret eyleminin, terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösteren veya öven ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik eden nitelikte bulunmaması nedeniyle silahlı terör örgütünün propagandası niteliğinde olmadığı, 3713 sayılı Kanununun 7/2-b bendinde tabdidi olarak sayılan yöntemlerle de işlenmediği anlaşılacakla, unsurları oluşmayan yüklenen suçtan beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyet hükmü kurulması.." bozma sebebi yapılmıştır. Aynı kararda diğer sanık yönünden PKK terör örgütünün sözde bayrak ve simgelerinin bulunduğu pankartı taşımamasının cezalandırılmasında isabetsizlik bulunmamıştır; Yargıtay 16. CD, E. 2015/2836, K. 2015/3696, T. 02.11.2015: Sanığın izinsiz düzenlenen toplantıya katılarak zafer işareti yapmaktan ibaret eyleminin, terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösteren veya öven ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik eden nitelikte bulunmaması nedeniyle silahlı terör örgütünün propagandası niteliğinde olmadığı, 3713 sayılı Kanununun 7/2-b bendinde tabdidi olarak sayılan yöntemlerle de işlenmediği anlaşılacakla, unsurları oluşmayan suçtan beraat yerine mahkûmiyet kararı verilmesi bozma sebebi yapılmıştır. Tüm kararlar için bkz: (www.lexpera.com).

Bu kapsamda ele alınması gereken bir husus; acaba herhangi bir başka değerlendirme yapılmadan bu hareketlerin gerçekleştirilmesiyle terör örgütü propagandası suçunun maddi unsurunun oluştuğunun kabul edilecek mi yoksa bu hareketlerin terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru göstermesi veya övmesi ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde gerçekleşmesinin aranıp aranmayacağıdır. Yargıtay aksi yönde kararları⁶⁵ olmakla birlikte çoğu kararında ilgili fıkra bakımından da bu koşulu aramaktadır⁶⁶.

Yargıtay kararlarından bazı örnekler uyarınca; “*nevruz kutlamalarına üzerinde “Kürdistan” yazılı tişörtle katılması ve üzerinde “Öcalan’a Özgürlük” yazılı bulunan posteri taşıması*”,⁶⁷ *eylemi, silahlı terör örgütünün propagandasının yapıldığından babilse bakkında toplatma kararı verilen Türkçe ve Kürtçe “ya özgürlük ya özgürlük Nevruz Kutlu olsun, tertip komitesi, Demokratik Toplum Kongresi” ibarelerinin yazılı*

-
- 65 Yargıtay 9. CD, E. 2013/16688, K. 2014/8626, T. 08.09.2014: “*Yaşasın Dev Genç, Yaşasın Dev Gençler*” şeklindeki sözlerle silahlı terör örgütünün destekçisi olduğunu belli edecek şekilde slogan atması şeklinde gerçekleşen olayda, 3713 sayılı Kanunun 7. maddesi 2. fıkrası b-2. bendinde tanımlanan fiilin 6459 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten öncesi ve sonrası düzenlemeler de dikkate alındığında toplantı ve gösteri yürüyüşü sırasında işlenmesi de suç oluşturacağı gözetilmeden...” beraat kararı verilmesi bozma sebebi yapılmıştır. Karara konu olan olayda Yargıtay söz konusu sloganın terör örgütünün cebir, şiddet, tehdit içeren eylemlerini meşru göstermek ya da bu yöntemlere başvurmaya teşvik etmek teşkil edip etmediği hususunda bir değerlendirmede bulunmamıştır. (www.kazanci.com); Yargıtay 9. Ceza Dairesi bir başka kararında da terör örgütünün destekçisi olduğunu belli edecek şekilde slogan atma şeklinde işlenen eylemde, TMK 7/2 maddesine tehlikeyi somutlaştırmak için eklenen unsurun (b) bendinde düzenlenen suç için öngörülmediği sonucuna varmıştır. Karar için bkz: Yargıtay 9. CD, E. 2013/14616, K. 2014/10302, T. 16.10.2014, (www.lexpera.com.tr).
- 66 Yargıtay 16. CD, E. 2015/7871, K. 2016/1811, T. 22.03.2016: “*Örgüte müzabir internet sitelerinden yapılan çağrılar doğrultusunda bölücü terör örgütü elebaşı...’ın yakalanması olayının yıldönümünü gerekçesiyle ... İlçe teşkilatı tarafından organize edilen basın açıklaması ve gösteri yürüyüşü için toplanan, “Dişe diş kana kan seninleyiz ...” şeklinde terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da teşvik edecek nitelikte slogan atan grup içinde bulunan, grubu yönlendiren ve grupla birlikte slogan atan sanıklar ... ve ... ile aynı olaya yüzünü kapatarak katılarak pankart taşıyan sanık ...’in eylemlerinin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyeceğinin anlaşılması karşısında” temyiz itirazlarını reddederek hükmün onaylanmasına karar vermiştir. (www.lexpera.com.tr).*
- 67 Yargıtay 16. CD, E. 2019/3056, K. 2019/4913, T. 09.07.2019: *Oluş ve mabkemenin kabulüne göre; suça sürüklenen çocuğun 21.03.2013 tarihinde nevruz kutlamalarına üzerinde “Kürdistan” yazılı tişörtle katılması ve A. Öcalan’a ait üzerinde “Öcalan’a Özgürlük” yazılı bulunan posteri taşıması şeklinde gerçekleşen eyleminin, silahlı terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da teşvik edecek nitelikte olmadığı, ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği halde yazılı gerekçe ile sanığın beraati yerine mabkümüyetine karar verilmesi kanuna aykırı olarak değerlendirilmiştir. (www.kazanci.com).*

*olduğu afişleri yapıştırırken yakalanan sanıkların eylemleri*⁶⁸, *sanığın nevrüz etkinlikleri sırasında bulunduğu araç camından dışarıya sarkarak terör örgütü lehine sloganlar atması*⁶⁹ eylemi terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek nitelikte bulunmamıştır. Buna karşılık; “*ba gerilla*” ve “*gönül savaşa girmek ister*” şeklindeki marşların ses cihazları ile yayınlanarak dinletilmesi olayında söz konusu suçun oluştuğu sonucuna varılmıştır⁷⁰.

Yargıtay 2016 tarihli başka bir kararında ise atılan sloganın terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek, övecek ya da bu yöntemlere başvurmaya teşvik edecek nitelikte olmadığı tespitinin yanı sıra sloganın atıldığı mecra ve dinleyici kitlesini de esas alarak bir sonuca ulaşmıştır⁷¹. Bu doğrultuda duruşma salonlarında terör örgütünün üyesi ya da destekçisi olduğunu gösterir nitelikte slogan atılmasını terör örgütünün propagandası kapsamında değerlendirmemektedir⁷².

Kanaatimizce özellikle ifade özgürlüğü başlığında irdeleyeceğimiz hususlar da dikkate alındığında bentler halinde sayılan hareket-

68 Yargıtay 9. CD, E. 2013/14927, K. 2014/2605, T. 10.03.2014: “*Silahlı terör örgütünün propagandasının yapıldığından bahisle hakkında toplatma kararı verilen Türkçe ve Kürtçe “ya özgürlük ya özgürlük Nevrüz Kutlu olsun, tertip komitesi, Demokratik Toplum Kongresi” ibarelerinin yazılı olduğu afişleri yapıştırırken yakalanan sanıkların terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek nitelikte bulunmadığı gözetilerek atılı suçtan beraatlerine karar verilmesinde zorunluluk bulunması,*” bozmayı gerektirmiştir. (www.lexpera.com).

69 Yargıtay 16. CD, E. 2015/2742, K. 2015/2316, T. 17.7.2015, (www.kazanci.com).

70 Yargıtay 16. CD, E. 2016/1514, K. 2016/5702, T. 11.11.2016, (www.lexpera.com).

71 Yargıtay 16. CD, E. 2015/7487, K. 2016/506, T. 02.02.2016: “*Sanığın bölücü terör örgütünün propagandasını yapma suçundan yargılandığı davanın duruşmasında bükümün tefhimi sırasında terör örgütünün kurucusu lehine slogan attığı olayda, eylemin gerçekleştirildiği yer, koşullar ve mubatapları, dinleyici kitlesi ve bu kitleyi harekete geçirme potansiyeli bulunmadığı gibi atılan sloganların terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru göstererek, övecek ya da teşvik edecek nitelikte olmadığı, bu sözlerin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği halde, yasal olmayan gerekçeyle mahkumiyet bükümü kurulması,*” kanuna aykırı kabul edilmiştir. Yargıtay 16. Ceza Dairesi, E. 2016/1238, K. 2017/3434, T. 07.3.2017: “*tutuklu bulunduğu cezaevinden duruşmaya katılması amacıyla adliyeye getirilen sanığın “yaşasın pkk” şeklinde attığı sloganın ulusal güvenlik ve kamu düzeni üzerindeki potansiyel etkisinin sınırlı olduğu, ciddi bir tehlike yaratmadığı, terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da teşvik edecek nitelikte olmadığı ve sanığın silahlı terör örgütünün propagandası kastı ile hareket etmediği savunmasının aksi sabit olmadığından yerel mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.*” (www.lexpera.com).

72 Yargıtay Ceza Kurulu, E. 2017/16-630, K. 2020/385, T. 29.09.2020, (www.kazanci.com).

lerin sadece varlığı hâlinde suçun oluştuğunu kabul etmemek, bu hareketlerin terör örgütünün cebir, tehdit veya şiddet içeren eylemlerini meşru gösteren, öven veya bu eylemlere başvurmaya teşvik eden nitelikte olmasını da aramak gerekmektedir.

c. Terör Örgütünün Propagandasına Dönüştürülen Toplantı ve Gösteri Yürüyüşlerinde, Kimliklerini Gizlemek Amacıyla Yüzünü Tamamen veya Kısmen Kapatmak

Bu fıkra düzenlenen suç tipinin oluşabilmesi için öncelikle suçun bir önşartı olarak eylemlerin terör örgütünün propagandasına dönüştürülen bir toplantı ve gösteri yürüyüşünde gerçekleşmesi gerekmektedir. Ancak bu kavramdan ne anlaşılması gerektiği kanunda tanımlanmamıştır⁷³. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ve bu hakkın kullanılmasına yönelik esaslar 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nda düzenlenmektedir. İfade etmek gerekir ki ilgili Kanun'un hiçbir maddesinde “terör örgütü propagandasına dönüştürülen toplantı ve gösteri yürüyüşü” şeklinde bir ibare yer almamaktadır. Madde 23'te bentler halinde oldukça ayrıntılı bir şekilde “*kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşü*” kavramının içine hangi fiillerin girdiği düzenlenmiştir.

AİHS'nin “Toplantı ve Dernek Kurma Özgürlüğü” başlıklı 11. maddesinde “*barışçıl toplanma ve dernek kurma*” özgürlüğünden, Anayasa'nın 34. maddesinde ise “*silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme*” hakkından bahsedilmektedir⁷⁴. Ancak kanaatimizce terör örgütü propagandasına dönüştürülen toplantı ve gösteri yürüyüşü bu kavramlardan daha farklıdır. AİHM'e göre bir toplantı veya gösterinin kanuna aykırı olması barışçıl olmadığı anlamına gelmemekte, kanuna aykırı olan gösteriler de 11. maddenin korumasından yararlanabilmektedir⁷⁵.

73 Bir toplantının ne zaman bu hale dönüşeceği belli olmaması sebebiyle ilgili hükmün belirlilik ilkesine aykırı olduğu yönündeki değerlendirme için bkz: Erdoğan Irmak, *2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun Kapsamında Direnme Suçu*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017, s. 114.

74 Mervan Kayhan Başvurusu, Başvuru No: 2017/34577 § 40; Mahkeme, Anayasanın 34. maddesi ile fikirlerin silahsız ve saldırısız, başka bir ifadeyle barışçıl bir şekilde ortaya konulabilmesi için toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının güvence altına alındığını belirtmektedir.

75 Kılınç Ümit, *Barışçıl Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yapma Hakkı ve Devletin Yükümlülükleri*,

Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruya konu olan bir olayda; toplantıya katılanların yöntem olarak şiddet kullanmaması ve toplantı bir şiddet eylemi olmadan son bulsa bile terör örgütünün pankart ve bayraklarının taşınması, terör örgütü lehine slogan atılması gibi hareketlerin şiddeti savunmak anlamına geldiğini ve toplantının bu kişiler yönünden barışçıl kavramı dışında kaldığına hükmetmiştir⁷⁶. Dolayısıyla AYM bir gösterinin terör örgütü propagandasına dönüşüğünün kabul için ilgili toplantı ve gösteride şiddet kullanılmasını bir koşul olarak kabul etmemektedir. Yargıtay'ın çeşitli kararlarında bir ölçütten ziyade kavramı nitelemek adına; toplantı ve gösteri yürüyüşüne eylem çağrısının terör örgütü tarafından veya onun kontrolünde bulunan kişi veya organlarca gerçekleştirilmesi ifadesine rastlanmaktadır⁷⁷.

Suçun hareket unsurunu kişilerin terör örgütü propagandasına dönüşen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde yüzlerini tamamen veya kısmen kapatması oluşturmaktadır. Faillerin bu hareketi kimliklerini gizlemek amacıyla yapmaları gerekmektedir. Öğretide kanun koyucunun yüzünü kısmen veya tamamen gizleyenlerin, fıkranın devamında yer verilen cebir ve şiddet eylemlerinin müstakbel failleri olarak kabul ederek böyle bir hüküm tesis ettiğini ve bu düzenlemedeki düşmanca yaklaşımın kabul edilemez olduğu belirtilmektedir⁷⁸. İlgili norm karşılığında hürriyet bağlayıcı ceza miktarı da oldukça orantısız bir şekilde üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası olarak belirlenmiştir. Kanaatimizce hem terör örgütünün propagandasına dönüşen gösteri yürüyüşü kavramının belirli olmaması, kişilerin sadece yüzlerini gizlemelerinin bir ceza normuyla karşılanması tüm bunların yanında hareket karşılığında öngörülen yaptırımın ağırlığı sebebiyle ilgili hüküm ifade özgürlüğü yönünden başlı başına bir sorun teşkil etmektedir.

TBB Dergisi, 2014 (110), s. 284, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2014-110-1347/>, /Erişim Tarihi: 24.03.2012).

76 Ferhat Üstündağ Başvurusu, Başvuru Numarası: 2014/15428, T. 17/7/2018, § 70.

77 Yargıtay 16. CD, E. 2015/3137, K. 2016/11, T. 18.01.2016; Yargıtay 16. CD, E. 2016/942, K. 2016/2610, T. 26.04.2016; Yargıtay 16. CD, E. 2018/3187, K. 2018/3052, T. 03.10.2018; Yargıtay 16. CD, E. 2016/3208, K. 2016/5215, T. 25.10.2016. (www.lexpera.com).

78 Topçu, 126.

4. Netice

Terör örgütünün propagandasını yapma suçu neticesi harekete bitişik, soyut bir tehlike suçudur⁷⁹. Metinde gösterilen hareketlerin gerçekleştirilmesi ile suç tamamlanmaktadır. Hareketin sonucunda herhangi bir zararın ya da zarar tehlikesinin gerçekleşmesi aranmamaktadır. Soyut tehlike suçlarında tehlike kanun koyucu tarafından bir varsayım olarak kabul edilmekte, somut olayda hareketin bir tehlike yaratıp yaratmadığı hususu irdelenmemektedir⁸⁰. Öğretide Topçu, hareketin kamu düzenini bozmaya elverişliliğinin tespit edilmesi gerektiğinden suçun somut tehlike suçu olduğu görüşünü savunmaktadır⁸¹. Yargıtay da bazı kararında atılan bir sloganın kamu düzeni üzerindeki etkisinin sınırlı olup ciddi tehlike yaratmamasından bahsetmektedir⁸².

AİHM içtihatları doğrultusunda çeşitli AYM bireysel başvuru kararlarında, ifade özgürlüğünün korunabilmesi adına, terör örgütünün propagandası suçunun oluştuğunun kabulü için her olay özetinde terör suçlarının işlenmesine yol açacak bir tehlikenin oluşup oluşmadığının tespit edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır⁸³. Mahkeme, Terörizmin Önlemesi Sözleşmesi'nin açıklayıcı raporuna atıfta bulunarak cezalandırma için somut olayda belirli bir suç işlenmesi tehlikesinin gösterilmesi gerektiğini ifade etmektedir⁸⁴.

B. Manevi Unsur

Maddenin 3. fıkrasında düzenlenen suç tipi bakımından özel kastın varlığı gereklidir. Zira suç tipinde failin amacının gösterilmesi hâlinde özel kasttan söz edilmektedir⁸⁵. Söz konusu fıkrada düzenlenen suç tipinin oluşabilmesi için failerin “kimliklerini gizlemek amacıyla” hareket etmesi gerekmektedir. Faillerin bu tür bir özel

79 Aynı görüş için bkz: Yıldırım, 281.

80 Centel Nur / Zafer Hamide / Özlem Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 11. Bası, İstanbul: Beta, 2020, s. 271.

81 Topçu, 117.

82 Yargıtay 16. CD, E. 2016/1238, K. 2017/3434, T. 07.03.2017, Yargıtay 16. CD, E. 2010/6503, K. 2020/6027, T. 07.12.2020, (www.kazanci.com).

83 Zübeyde Füsün Üstel ve diğerleri § 81, Sırrı Süreyya Önder § 65.

84 Zübeyde Füsün Üstel ve diğerleri § 84, Ayşe Çelik § 47.

85 Önder Ayhan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, C. II-III, 2. Bası, İstanbul: Beta, 1992, s. 281.

kasta sahip olmaması halinde suçun oluşabilmesi mümkün olamayacaktır. Ancak diğer hareket türleri bakımından öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüş propaganda kelimesinin bir fikri yayma amacı olduğuna ilişkin tanımdan yola çıkarak suçun ancak özel kastla işlenebileceğini savunmaktadır⁸⁶. Kanaatimizce 3. fıkra yönünden kanun koyucunun açık bir şekilde özel kastın varlığını aranmasına karşın diğer fıkralar yönünden böyle bir değerlendirme yapılamayacağından suçun oluşması için failin kasten hareket etmesi yeterli kabul edilmelidir⁸⁷.

C. Hukuka Aykırılık Unsuru

Terör örgütünün propagandası suçu yönünden ele alınabilecek hukuka uygunluk sebebi TCK'nın 26. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen *bakkın kullanılmasıdır*. İlgili hüküm uyarınca, "*bakkını kullanan kimseye ceza verilmez.*" AİHS m. 10 ve Anayasa m. 26'da düzenlenen "ifade hürriyeti" bir hukuka uygunluk sebebi olarak kapsamında ele alınmalıdır.

AİHM ifade özgürlüğünü demokratik toplumun temellerinden biri olarak kabul etmekte ve bu özgürlüğün toplumun ve bireyin kendini geliştirebilmesi için temel koşullardan biri olduğunu ifade etmektedir⁸⁸. AİHM'in pek çok kararında vurgulandığı üzere ifade özgürlüğü sadece hoş giden, herkes tarafından kabul edilebilecek ifadeleri değil, rahatsız ve şok edici ifadeleri de kapsamına almaktadır⁸⁹. Ancak yine de sınırsız bir özgürlük değildir ve m. 10/2'de belirtilen sebeplere bağlı olarak sınırlandırılması mümkündür.

AİHM ifade özgürlüğüne yönelik değerlendirmelerinde bireysel başvuruya konu müdahaleyi, kanun tarafından öngörülüp öngörülmemeye, meşru bir amacın varlığı ve demokratik toplumda gerekli olup olmama yönünden üçlü bir teste tabi tutmaktadır⁹⁰. Bu bakım-

86 Çelik, s. 171; Topçu, s. 127.

87 Yıldırım, s. 351; Hafizoğulları / Kurşun, *Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk*, TBB Dergisi, sy. 71, 2007, s. 73, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2007-71-334>, (Erişim Tarihi: 18.03.2021).

88 *Handyside v. The United Kingdom*, Application No: 5493/72, 07.12.1976, § 49, (<https://hudoc.echr.coe.int>).

89 *Handyside v. The United Kingdom*, § 49.

90 European Court of Human Rights, *Guide on Article of the Convention on Human Rights- Fre-*

dan terörle mücadele ve dolayısıyla ulusal güvenlik, kamu güvenliği gibi gerekçeler 10. madde bakımından meşru bir amaç teşkil etmekte ancak müdahalenin sözleşmeye uygunluğu bakımından tek başına yeterli olmamaktadır. Müdahale aynı zamanda demokratik bir toplum bakımından gerekli olmalıdır.

Demokratik toplumda gerekli olmak ise acil bir sosyal ihtiyacın olup olmadığı değerlendirmesini gerektirmektedir⁹¹. Mahkeme tarafından terörle mücadeleden doğan zorlukların taraf devletleri tek başına 10. maddeden kaynaklanan yükümlülüklerden muaf tutmaya-çağı ifade edilmektedir⁹².

Mahkeme şiddete çağrı içeren düşünce açıklamalarının 10. madde kapsamında korunmayacağını dile getirmekte⁹³, terör propagandasına yönelik söylemlerde, ifadenin içeriğini, nerede yapıldığını, ifadenin sahibinin kişiliğini ve etkisini incelemektedir⁹⁴. Şiddete çağrı uyandırıp uyandırmadığı değerlendirmesinde ise tercih edilen kelimeler, bu ifadelerin nerede kullanıldığı ve aynı zamanda potansiyel etkisi de önemli kabul edilmektedir⁹⁵. *Zana v Turkey* başvurusunda, PKK'ya ulusal kurtuluş hareketi olarak destek verilmesinin, başvurunun eski Diyarbakır belediye başkanı olması ve röportajın ulusal günlük gazetede yayımlanması göz önünde bulundurulduğunda ilgili bölgenin içinde bulunduğu gergin durumu daha da kötüleştirebileceği değerlendirilmiş ve başvurunun cezasının sadece beşte birini

edom of Expression, 31 August 2020, § 54, https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_10_ENG.pdf, (Erişim Tarihi: 10.02.2021).

91 *Başkaya and Okçuoğlu v. Turkey*, Application No: 23536/94, 24408/94, § 61, (<https://hudoc.echr.coe.int>).

92 *Döner and Others v. Turkey*, Application No: 29994/02, 07.03.2017, § 102, (<https://hudoc.echr.coe.int>).

93 *Sürek v. Turkey (No.3)*, Application No: 24735/94, 08.08.1999 § 40; Yayımlanan makalede "Kürdistan" ibaresinin kullanılmasını tek başına ifade özgürlüğüne müdahale yönünden yeterli olarak değerlendirmese de bu bölgedeki mücadelenin Türkiye Cumhuriyeti güçlerine karşı bir savaş olarak değerlendirilmesi ve ardından "tam bir kurtuluş mücadelesi vermek istiyoruz" ibarelerini, makalenin yayımlandığı zaman bölgenin içinde bulunduğu ciddi durumu da göz önünde bulundurarak şiddete çağrı olarak değerlendirerek ifade özgürlüğüne yapılan müdahaleyi yerinde değerlendirmiştir. (<https://hudoc.echr.coe.int>); *Başkaya and Okçuoğlu v Turkey* kararında da yayımlanan makalelerin Türkiye'nin sosyo-ekonomik gelişimi üzerine bir akademik çalışmada yer aldığı ve şiddete teşvik içermediğinden bahisle müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olarak nitelendirilemeyeceği sonucuna ulaşmıştır.

94 *Guide on Article of the Convention on Human Rights- Freedom of Expression*, § 533.

95 *Özgür Gündem v. Turkey* § 63.

cezaevinde geçirmesi de dikkate alınarak müdahalenin orantılı olduğu ve ifade özgürlüğünün ihlal edilmediği sonucuna ulaşmıştır⁹⁶. *Özgür Gündem v. Turkey* kararında ise *Özgür Gündem* gazetesinde yayımlanan çeşitli makalelerde yetkililerin ve güvenlik güçlerinin hukuka aykırı eylemlerinin bazen aşağılayıcı olan ifadelerle sert bir şekilde eleştirildiği tespit edilmiş ancak yine de bu ifadelerin şiddeti teşvik ettiği hususunda bir bulguya rastlanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır⁹⁷. Gazeteye uygulanan yaptırım miktarı da göz önünde bulundurularak böyle bir müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığına karar verilmiştir⁹⁸.

AYM de benzer şekilde çeşitli kararlarında ifadelerin bağlamlarından kopararak incelenmesinin Anayasa'nın 13 ve 26. maddelerindeki ilkelerin uygulanmasında hatalı sonuçlara sebep olabileceğini ifade etmiştir⁹⁹. AYM terör örgütü propagandasına ilişkin *Ayşe Çelik* ve *Sırrı Süreyya Önder* başvurusunda ifadelerin terör örgütünün ideolojisiyle paralellik gösterse bile şiddete başvurmayı cesaretlendirici olmadıkları takdirde terör propagandası olarak kabul edilemeyeceğini ifade etmiştir¹⁰⁰. *Meki Katar* başvurusunda da benzer şekilde ifadeler hem şiddeti, silahlı direnişi teşvik edici olarak değerlendirilmediğinden başvuruçunun terör örgütünün propaganda-sını suçundan almış olduğu mahkûmiyet kararının Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünü ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır¹⁰¹.

D. Suçu Etkileyen Hâller

Terör örgütünün cebir, şiddet ve tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek, övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik ede-

96 *Zana v. Turkey*, Application No: 18954/91, 25.11.1997, § 60, (<https://hudoc.echr.coe.int>).

97 *Özgür Gündem v. Turkey*, Application No: 23144/93, 16.03.2000, § 70, (<https://hudoc.echr.coe.int>).

98 *Özgür Gündem v. Turkey*, § 70.

99 *Meki Katar* Başvurusu, Başvuru No: 2015/4916, T. 03.10.2019 § 58.

100 *Ayşe Çelik* Başvurusu, § 43; *Sırrı Süreyya Önder* Başvurusu, § 65. "Terör veya terör örgütü ile bağlantılı olsa bile içinde şiddete başvurmayı cesaretlendirici ifadeler yer almayan, terör suçlarının işlenmesi tehlikesine yol açmayan, terör örgütünün ideolojisi, toplumsal veya siyasal hedefleri, siyasi, ekonomik ve sosyal sorunlara ilişkin görüşleri ile paralellik taşıyan düşünce açıklamaları terörizmin propagandası olarak kabul edilemez."

101 *Meki Katar* Başvurusu, Başvuru Numarası: 2015/4916, T. 03.10.2019.

cek nitelikteki hareketlerin basın ve yayın yoluyla işlenmesi cezanın ağırlaştırılmasını gerektiren bir nitelikli hâl olarak düzenlenmiştir. Böylelikle terör örgütlerinin propagandasının basın veya yayın yoluyla daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayacak hareketler kanun koyucu tarafından daha ağır bir şekilde cezalandırılmış olmaktadır. Bu düzenlemenin ardından madde metninde “*haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz.*” ibarelerine yer verilmesine kanaatimizce gerek bulunmamaktadır. Zira kanun koyucu bu ibarelere yer vermemiş olsa dahi basın özgürlüğü kapsamında söz konusu ifadelerin korunacağı açıktır.

2. fıkrada suçun işlendiği bazı yerlere kanun koyucu tarafından özellikle önem verilmiş ve propaganda suçunun dernek, vakıf, siyasî parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğretim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde işlenmesi hâlinde de ilgili fıkrada öngörülen cezanın iki katına hükmolunacağı düzenlenmiştir.

Terör örgütü propagandasına dönüştürülen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde yüzlerini tamamen veya kısmen kapatan kişilerin cebir ve şiddete başvurmaları ya da her türlü silah, molotof ve benzeri patlayıcı, yakıcı ya da yaralayıcı maddeler bulundurmaları veya kullanılmaları hâlinde verilecek cezanın alt sınırı dört yıldan az olamayacağı hüküm altına alınmıştır.

VI. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

A. Teşebbüs

Suç neticesi harekete bitişik bir suç olduğundan kural olarak teşebbüse elverişli değildir, ancak hareketin parçalara bölünebilmesinin gündeme geldiği hallerde suça teşebbüs mümkün olabilecektir¹⁰².

102 Dönmezer Sulhi / Erman Sahir, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. II*, 14. Bası, İstanbul: Der Yayınları, 2019, s. 154.

B. İştirak

Suç iştirak bakımından bir özellik göstermemektedir. İştirakin her türü mümkündür. Suç bir kişiyle işlenebileceği gibi birden fazla kişinin müsterek fail veya şerik olarak katılımıyla da işlenebilir.

C. İçtima

Kanun koyucu TMK m. 7/4'te terör örgütü propagandası suçunu işleyen kişilerin ayrıca TCK'nın 220. maddesinin 6. fıkrasında¹⁰³ tanımlanan suçtan cezalandırılmayacağını hüküm altına almıştır. Bu hüküm 2013 yılında gerçekleştirilen değişiklikle madde metnine eklenmiştir. Bu değişiklik öncesi faile hem terör örgütü propagandası suçundan hem de TCK m. 220/6 kapsamında örgüt adına suç işlemekten dolayı ceza verilmekteydi.

2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 33. maddesinin 1. fıkrasında terör örgütünün propagandasını yapmak suçuyla benzeşen fiiller suç olarak tanımlanmıştır¹⁰⁴. Yargıtay çeşitli kararlarında her türlü yasa dışı gösteride uygulama imkânı bulan ilgili maddeyle, sadece terör örgütü propagandasına dönüşen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde uygulanabilecek TMK m. 7/3 arasında özel norm genel norm ilişkisi olduğunu belirterek fail hakkında sadece TMK dolayısıyla ceza verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır¹⁰⁵. Özel norm genel normun bütün unsurlarını taşımakla birlikte

103 6) (Değişik: 2/7/2012 – 6352/85 md.) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır: Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. (Ek cümle: 11/4/2013-6459/11 md.) Bu fıkra hükümü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır. (<https://www.mevzuat.gov.tr>).

104 Madde 33 – (Değişik: 22/7/2010 - 6008/2 md.)

(Değişik birinci fıkra: 27/3/2015-6638/8 md.) Toplantı ve gösteri yürüyüşlerine;

a) Ateşli silahlar veya havai fişek, molotof ve benzeri el yapımı olanlar dâbil patlayıcı maddeler veya her türlü kesici, delici aletler veya taş, sopa, demir ve lastik çubuklar; boğma teli veya zincir; demir bilye ve sağan gibi bereleyici ve boğucu araçlar veya yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı cezalar veya diğer her türlü zehirler veya her türlü sis, gaz ve benzeri maddeler taşıyarak veya kimliklerini gizlemek amacıyla yüzlerini tamamen veya kısmen bez vesair unsurlarla yüzerek katılanlar iki yıl altı aydan dört yıla kadar;

b) Yasadışı örgüt ve topluluklara ait amblem ve işaret taşıyarak veya bu işaret ve amblemleri üzerinde bulunduran üniformayı andırır giysiler giyerek katılanlar ile kanunların suç saydığı nitelik taşıyan afiş, pankart, döviz, resim, levha, araç ve gereçler taşıyarak veya bu nitelikte sloganlar söyleyerek veya ses cihazları ile yayımlayarak katılanlar altı aydan üç yıla kadar; hapis cezası ile cezalandırılır.

105 Yargıtay 16. CD, E. 2017/3110, K.2018/202, T. 6.2.2018: "terör örgütünün propagandasına dönüştürülen toplantı ve gösteri yürüyüşünde, kimliğini gizlemek amacıyla yüzünü ka-

bu unsurlara ek bazı unsurlara da sahiptir¹⁰⁶. TMK m. 7 bakımından bir toplantı ve gösteri yürüyüşünün varlığı, kişilerin bu toplantı ve gösteri yürüyüşünde kimliklerini gizlemek amacıyla yüzlerini kısmen veya tamamen örtmesi her iki norm bakımından ortakken, TMK m. 7/3 cümle 2 bunun terör örgütü propagandasına dönüşen bir toplantı ve gösteri yürüyüşünde gerçekleşmesini aramaktadır. İlgili madde bu unsurla birlikte özel norm olarak değerlendirilmektedir.

Terör örgütü propagandası suçunun zincirleme suç şeklinde işlenmesi mümkündür. TCK m. 43/1 uyarınca aynı suç işleme kararı kapsamında değişik zamanlarda işlenen terör örgütü propagandası suçu dolayısıyla fail hakkında bir cezaya hükmedilecek ancak ceza miktarı artırılabacaktır¹⁰⁷.

İçtima başlığı altında TCK'nın "Kamu Barışına Karşı Suçlar" başlığı altında düzenlenen, TCK m. 215 "suçu ve suçluyu övme" ile terör örgütünün propagandası suçunun arasındaki ilişkiye de değinilmesi gerekmektedir. Yargıtay terör örgütünün şiddet içeren yöntemlerini meşru gösterme, övme ya da bu yöntemlere teşvik etmenin mevcut olmadığını tespit ettiği; terör örgütünün simgesinin, örgüt liderinin posterinin taşınması gibi kimi olaylarda TCK m. 215'in unsurlarının olduğu ancak failin cezalandırılabilmesi için objektif cezalandırılabilme koşulu özelliği gösteren kamu düzeni açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkmasının da araştırılması gerektiği sonucuna

patarak taşı saldırıda bulunduğu anlaşılan ve kabul edilen samığın eyleminin, görünüşte hem 2911 Sayılı Kanun'un 33/1-a maddesinde, hem de 3713 Sayılı Kanun'un 7/3-2. cümlesinde düzenlenen suçları oluşturduğu görülmekte ise de; sanık hakkında her türlü yasa dışı gösteri yürüyüşünde uygulama imkanı bulunan genel norm niteliğindeki 2911 Sayılı Kanun'un 33/1-a maddesine göre özel norm olan ve fiilin baksızlık mübtevasını tamamen tüketen 3713 Sayılı Kanun'un 7/3-2. cümlesinde tanımlanan suçtan cezalandırılmasıyla yetinilmesi gerekirken ayrıca 2911 Sayılı Kanun'un 33/1-a maddesinden de hüküm kurulması" bozma sebebi sayılmıştır. Aynı doğrultuda bkz: Yargıtay 16. CD. E. 2018/2359, K. 2018/4351, T. 20.11.2018. (www.lexpera.com).

106 Artuk Mehmet Emin/ Gökçen Ahmet/ Alşahin Mehmet Emin/ Çakır Kerim, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı, Ankara: Adalet, 2020, s. 781.

107 Yargıtay 16. CD, E. 2017/2502, K. 2017/5687, T. 20.12.2017: "*Samığın, umuma açık olduğu anlaşılan facebook hesapları üzerinden, silahlı terör örgütünün cebir, şiddet ve tehdit içeren yöntemlerini öven, meşru gösteren ya da teşvik eden içerikteki fotoğraf, yazı ve beyanatları farklı zamanlarda ve birden çok defa basın ve yayın yoluyla paylaşıldığının anlaşılması karşısında; cezasında TCK'nın 43/1-2. maddesi ve 3713 sayılı Kanununun 7/2-2. cümlesi gereğince artırım yapılması gerektiğinin gözetilmemesi suretiyle eksik ceza tayini aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.*" (www.lexpera.com).

varmıştır¹⁰⁸. Öğretide bir görüş terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemleriyle işlenmiş olan bir suçtan bahsediliyorsa problemin genel norm- özel norm çerçevesinde çözülmesi gerektiğini, ancak bu ibareler geleceğe yönelik bir çağrıdan ibaretse TCK m. 215'in unsurları oluşmayacağından ortada içtimaya ilişkin bir problemin kalmayacağını savunmaktadır¹⁰⁹. Bizim de taraftarı olduğumuz bir başka görüşe göre ise her iki suç tipi arasında, ikisinin birbirinden farklı unsurlara sahip olması sebebiyle özel norm genel norm ilişkisi bulunmamakta, problemin farklı neviden fikri içtima kuralları uyarınca çözülmesi gerekmektedir¹¹⁰.

Sonuç

Bir ifade açıklaması olan propaganda; şiddeti araç kılarak toplumda baskı ve korku ortamı yaratmak isteyen terör örgütlerinin, amaçları, ilkeleri ve ideolojilerini geniş kitlelere ulaştırma konusunda kullandıkları yöntemlerden biridir. Bu sebeple 3713 sayılı TMK'nın 7. maddesinin 2 ve devamı fıkralarında çeşitli fiiller yaptırım altına alınmaktadır. Bu çalışmada da incelenmiş olduğu üzere terör örgütü propagandası suçunun oluşabilmesi için ifadenin terör örgütünün cebir, şiddet ve tehdit içeren yöntemlerinin meşru gösterecek, övecek veya bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde açık-

-
- 108 Yargıtay 16. CD, E. 2018/3738, K. 2018/5019, T. 10.12.2018: “*Olay tutanağı, tespit tutanağı, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre; PKK/KCK terör örgütü elebaşısı Kenya’da yakalanarak Türkiye’ye getirilişini protesto etmek amacıyla düzenlenen yürüyüş ve basın açıklaması sırasında sanığın, üzerinde “15 Şubat uluslararası komplosunu kınıyoruz” ibaresinin yer aldığı pankartı taşıdığı ve “biji serok apo, başkansız yaşam olmaz, öcalan ben kurban” şeklinde slogan attığı somut olayda; atılan sloganların ve taşınan pankartın, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2007/9-69-99 Sayılı ve Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 05.06.2002 tarih 5079-6668 Sayılı kararlarında da işaret olunduğu üzere TCK’nın 215. maddesinde düzenlenen “kamu düzeni açısından açık ve yakın bir teblikenin ortaya çıkması halinde suçu ve suçluyu övme” suçunun oluşacağı”, Sanık hakkında TCK’nın 215. maddesinde tanımlanan suçu ve suçluyu övme suçunun unsurları ve cezalandırılma şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediği tartışılarak sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini yerine yazılı şekilde karar verilmesi” kanuna aykırı bulunmuştur. Benzer değerlendirmeler için bkz: Yargıtay 16. CD, E. 2016/2510, K. 2018/1384, T. 25.04.2018, (www.kazanci.com).*
- 109 Dülger İbrahim / Cin Selami, *Suçü ve Suçluyu Övme (TCK md. 215)*, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, C. 21, Özel sy., 2019, s. 2886, <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2019/09/IBRAHİM-DULGER-SELAMI-CIN.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.03.2021).
- 110 Yaşar Kenan Evren, *Suçü ve Suçluyu Övme Suçu*, Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, sy. 2, 2012, s.179, https://www.yalova.edu.tr/Files/UserFiles/83/yalova_univ.hukuk_fak.dergisi_1.pdf, (Erişim Tarihi: 10.03.2021).

lanması gerekmektedir. Bu şartın sağlanmaması halinde suç maddi unsurun yokluğu sebebiyle oluşmayacaktır. İfadelerin bu özelliği haiz olup olmadığının her somut olayda içinde bulunulan koşullar, ifadenin sahibinin konumu, hitap edilen kitle göz önünde bulundurulurak değerlendirilmesi gerekmektedir. Aksi hâlde demokratik toplumun vazgeçilmez unsurlarından olan ifade özgürlüğü ceza yaptırımını gölgesinde zarar görecektir.

KAYNAKÇA

- Alpaslan M. Şükrü: *Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedbişçilik*, İstanbul: Teknik Yayınlar,1983.
- Artuk Mehmet Emin / Gökçen Ahmet / Alşahin Mehmet Emin / Çakır Kerim: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı, Ankara: Adalet, 2020.
- Bayraktar Köksal: *Suç İşlemeğe Tabrik Cürmü*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1977.
- Bayraktar Köksal: *Siyasal Suç*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1982.
- Cassese Antonio: “The International “Legal Response to Terrorism” in International and Comparative Law Quarterly, C. 38, 1989, Aktaran: Öktem Emre, *Uluslararası Hukukta Terörizm Tanım Sorunu ve Milli Bağımsızlık Hareketleri*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi, C. 3, sy. 5, 2004, s. 137, <http://acikerisim.ticaret.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11467/237/M00068.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, (Erişim Tarihi: 20.02.2021).
- Centel Nur / Zafer Hamide / Özlem Çakmut: *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 11. Bası, İstanbul: Beta, 2020.
- Çelik Can: *Terörizmin Propagandası Suçu*, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>, (Erişim Tarihi: 10.01.2021).
- Dönmezer Sulhi / Erman Sahir: *Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku*, C. II, 14. Bası, İstanbul: Der Yayınları, 2019.
- Dülger İbrahim / Cin Selami: *Suç ve Suçluyu Övme (TCK md. 215)*, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, C. 21, Özel sy., 2019, ss. 2865-2897, <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2019/09/IBRAHIM-DULGER-SELAMI-CIN.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.03.2021).
- Erdoğan İrmak: *2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun Kapsamında Direnme Suçu*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.
- Ergil Doğu: *Terörizmin Mantiği ve Hedefi*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, C. 46, sy. 1, ss. 171-181, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/38219>, (Erişim Tarihi: 19.03.2021).
- European Court of Human Rights, *Guide on Article of the Convention on Human Rights-- Freedom of Expression*, 31 August 2020, https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_10_ENG.pdf, (Erişim Tarihi: 10.02.2021).

Evik Vesile Sonay, Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, İstanbul: Beta, 2004.

Evik Vesile Sonay: *Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu*, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, C. 19, sy. 2, 2013, ss. 667-697, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/811233>, (Erişim Tarihi: 15.03.2021).

Golder Ben / Williams George: *What is Terrorism Problems of Legal Definition*, University of New South Wales Law Journal, 27(2), 2004, ss. 270-295, <http://www.unswlawjournal.unsw.edu.au/wp-content/uploads/2017/09/27-2-12.pdf>, (Erişim Tarihi: 20.03.2021).

Gregor Bruce: *Definition of Terrorism Social and Political Effects*, Journal of Military and Veterans Health, C. 21, sy. 2, Mayıs 2013, ss. 26-20, <https://jmvh.org/wp-content/uploads/2013/06/Definition-of-Terrorism.pdf>, (Erişim Tarihi:19.03.2021).

Gregori Giorgio, *Saggio Sulll'Ogetto Giuridico Del Reato, Collan Di Studi Penalistici*, Diretta da G. Bettiol e P. Nuvolone, Cedam-Padova 1978, s. 68 aktaran: Hafizoğulları Zeki / Güngör Devrim: *Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi*, TBB Dergisi, sy. 69, 2007, ss. 21-50, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2007-69-298>, (Erişim Tarihi: 10.01.2021).

Hafizoğulları Zeki / Güngör Devrim: *Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi*, TBB Dergisi, sy. 69, 2007, ss. 21-50, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2007-69-298>, (Erişim Tarihi: 10.01.2021).

Hafizoğulları Zeki/Kurşun Günal, *Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk*, TBB Dergisi, sy. 71, 2007, ss. 25-80, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2007-71-334>, (Erişim Tarihi: 18.03.2021).

İşten İnanç: *AİHM Kararları Işığında Terörle Mücadelede İnsan Haklarının Sınırlandırılması*, Ankara: Seçkin, 2019.

Laos Nicolas K: *Fighting Terrorism: What Can International Law Do?*, Perceptions: Journal of International Affairs, C. 5, sy. 1, 2000, s. 1, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/perception/issue/49025/625382>, (Erişim Tarihi: 24.03.2021).

Karaaslan Abdulkadir: *İfade Özgürlüğü Bağlamında Terör Propagandasının Yasaklanması Sorunu*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, C. 0, sy. 4, 2014, ss. 311-349, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155568>, (Erişim Tarihi:15.01.2021);

Kılınç Ümit: *Barışçıl Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yapma Hakkı ve Devletin Yükümlülükleri*, TBB Dergisi, 2014 (110), ss. 281-304, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2014-110-1347>, /Erişim Tarihi: 24.03.2012).

- Osmanoğlu Bilal / Kıdıl Fahrettin: *Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme*, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan, C. 21, Özel sy., 2019, ss. 1141-1175, <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2019/09/BILAL-OSMANOGLU-FAHRETTIN-KIDIL.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.03.2021).
- Önder Ayhan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, C. II-III, 2. Bası, İstanbul: Beta, 1992.
- Öktem, A. Emre: *Terörizm ve İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları*, İstanbul: Derin Yayınları, 2007
- Özbek Veli Özer / Doğan Koray / Bacaksız Pınar: *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 15. Baskı, Ankara: Seçkin, 2020, s. 424.
- Özgenç İzzet: *Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 55, sy. 3, 1997, ss. 51-64, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/95773>, (Erişim tarihi: 19.03.2021).
- Özgenç İzzet, *Suç Örgütleri*, 13. Bası, Ankara: Seçkin, 2020.
- Şen Ersan / Eryıldız H. Sefa: *Suç Örgütü*, 3. Baskı, Ankara: Seçkin, 2020.
- Tanör Bülent: *Terörle Mücadele Kanunu Üzerine İlk Düşünceler*, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C. 10, sy. 1-2, 1990, ss. 165-173, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/99701>, (Erişim Tarihi: 10.01.2021).
- Tezcan Durmuş / Erdem Mustafa Ruhan / Önok Murat: *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 18. Baskı, Ankara: Seçkin, 2020, s. 543.
- Toroslu Haluk: *Kamu Barışına Karşı Suçlar Bakımından Tabrik Kavramı*, Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan, sy. 496, 2015, ss. 1201-1231, <http://hdl.handle.net/11693/48877>, (Erişim Tarihi: 10.02.2021).
- Topçu Namık Kemal: *Terör Örgütünün Propagandasını Yapma Suçu (TMK 7/2-2)*, Ceza Hukuku Dergisi, Yıl:10, Sayı:28, Ağustos 2015.
- Turinay Faruk: *Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Cilt: 27, Sayı: 116, Ocak 2015, ss. 39-84, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-116-1441>, (Erişim Tarihi: 18.03.2021).
- Yaşar Kenan Evren: *Suç ve Suçluyu Övme Suçu*, Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, sy. 2, 2012, ss. 144-187, https://www.yalova.edu.tr/Files/UserFiles/83/yalova_univ.hukuk_fak.dergisi_1.pdf, (Erişim Tarihi: 10.03.2021).
- Yıldırım Zeki: *İfade ve Basın Özgürlüğü Bağlamında Terör Örgütünün Propagandası Suçu*, 2. Baskı, Ankara: Adalet, 2020.

Zafer Hamide: *Ceza Hukukunda Terörizm Milletlerarası Metinler ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun Işığında*, İstanbul: Beta, 1999.

Zafer Hamide: *Sosyolojik Boyutuyla Terörizm*, İstanbul: Beta, 1999.

İnternet Kaynakları

1997 tarihli Birleşmiş Milletler Terörist Bombalamaların Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme,

https://treaties.un.org/doc/Treaties/1997/12/19971215%2007-07%20AM/ch_XVIII_9p.pdf

1999 tarihli Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme, <https://www.un.org/law/cod/finterr.htm>.

2005 tarihli Nükleer Terörizmin Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme, https://treaties.un.org/doc/Treaties/2005/04/20050413%2004-02%20PM/Ch_XVIII_15p.pdf.

T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, No:5, Siyasi Reformlar- II, https://www.ab.gov.tr/files/rehber/05_rehber.pdf, (Erişim Tarihi: 31.03.2021).

Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr>.

T.C. Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası, <https://normkararlarbilgi-bankasi.anayasa.gov.tr>.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://www.mevzuat.gov.tr>.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr>.

HUDOC, <https://hudoc.echr.coe.int>.

Online Etymology Dictionary, <https://www.etymonline.com/search?q=propaganda>.

Merriam Webster Law Dictionary, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/propaganda>.

Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, <https://www.kazanci.com.tr>.

Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, www.lexpera.com.

<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6135.html>.

Ulusal Tez Merkezi <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>.

<https://www.legislationline.org>.